

KRÓNIKA

MARCZELL GYÖRGY emlékezete (1871–1943)

MARCZELL GYÖRGY az Osztrák-Magyar Monarchia egyik legnagyobb városában, Pozsonyban született 150 éve, 1871. április 10-én. 1889. június 1-én tett érettségi vizsgát egy helyi reáliskolában. Egyetemi tanulmányait 1894-ig a Budapesti Egyetem bölcsészkarán végezte, majd belépett az Országos Meteorológiai és Földmágnesességi Intézetbe. Konkoly-Thege Miklós pártfogásának köszönhetően először a kiskertali csillagdában dolgozott.

Tervei alapján építették fel az ógyalai meteorológiai obszervatóriumot. A dobsinai jégbarlangban észlelőállomást állított fel, így megfigyelhette a barlang hőmérsékleti viszonyait. 1908-ban, amikor a Magyar Földrajzi Társaság elindította a Tatra Obszervatórium mozgalmat,

Konkoly felkérte Marczellt a Sonnblick, Säntis, Zugspitze, Obir hegyi obszervatóriumok telepítéséhez szükséges terepbejárásokra, emellett helyszíni szemlét tartott a Magas-Tátra összes szöbajöhető csúcán is. Tanulmányútajairól nyomtatásban is megjelent útijelentésekben számolt be.

MARCZELL GYÖRGY nevéhez fűződik az első magyarországi szélmérő ballon hitelesítése, amely 1913-ban száll fel. Ezzel kezdetét vette a hazai sztratoszféra-kutatás. Az első világháborúban magasságmérőket hitelesített és szél-méréseket is végzett.

A Trianoni békediktátum után, amikor hazánk erdő borította területei nagy részét elveszítette, Marczell az Alföldön, Szegeden (1922) és a Hortobágyon (1927) telepített erdőkben vég-

1. kép Marczell György mellszobra. Forrás: a szerző saját felvétele.

zett szélmerésekkel bizonyította az erdő szélvédő hatását.

Az első világháború után, 1927-ben igazgatója, majd 1933-tól igazgatója lett a Budapesti Meteorológiai Intézetnek. Az intézetbe 1934-es nyugdíjba vonulása után is rendszeresen bejárt és a fiatalok tanácsadója lett.

MARCZELL GYÖRGY a mikroklimatikus megfigyelések matematikai alapon való feldolgozásának első hazai művelője volt. Elsőként figyelte meg hazánkban a földi áramlatokat, a légköri elektromoságot, valamint fontos szerepet töltött be a napsugárzással kapcsolatos kutatásokban is. Cikkeit „Az Időjárás” közölte 1897-től 1942-ig, a folyóiratban összesen harminc írása jelent meg.

Több tanulmánya látott napvilágot a Földrajzi Közleményekben is.

A Magyar Meteorológiai Társaság választmányi, majd levelező tagja, a Magyar Földrajzi Társaság levelező tagja, az Organisation Météorologique Internationale Magaslégkörkutató Bizottságának tagja volt.

MARCZELL GYÖRGY 1943. február 1-én halt meg Budapesten. Névadója volt a Meteorológiai Szolgálat 1952-ben Pestszentlőrincen felépült létesítményének, jelenlegi elnevezése szerint a Marczell György Főobszervatóriumnak. Az intézmény kertjében 1957. október 4-én avatták fel mellsobrát (*1. kép*).

HÁGEN ANDRÁS